

Ženski sport i mediji u hrvatskom društvu: studija slučaja

Sagadin, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:117:259267>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Kinesiology, University of Zagreb - KIFoREP](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KINEZIOLOŠKI FAKULTET

(Studij za stjecanje akademskog naziva:
magistar kineziologije)

Matea Sagadin

ŽENSKI SPORT I MEDIJI U HRVATSKOM
DRUŠTVU: STUDIJA SLUČAJA

diplomski rad

Mentor:

doc. dr. sc. Sunčica Bartoluci

Zagreb, srpanj, 2020.

Ovim potpisima se potvrđuje da je ovo završena verzija diplomskog rada koja je obranjena pred Povjerenstvom, s unesenim korekcijama koje je Povjerenstvo zahtijevalo na obrani te da je ova tiskana verzija istovjetna elektroničkoj verziji predanoj u Knjižnici.

Mentor:

---

doc. dr. sc. Sunčica Bartoluci

Student:

Matea Sagadin

ŽENSKI SPORT I MEDIJI U HRVATSKOM DRUŠTVU: STUDIJA SLUČAJA

Sažetak

Iako danas gotovo da ne postoji sportska aktivnost u kojoj ne sudjeluju žene, njihova reprezentativnost u medijskoj pokrivenosti i dalje kaska za muškarcima. Unatoč brojnim i dugotrajnim borbama za ravnopravnost spolova u svim segmentima društva, pa tako i u sportu, ona nije potpuno postignuta. Djelomičnu krivnju u tome ima rodna ideologija, kao društveno uvjetovani način na koji se promatraju spol te spolna raspodjela uloga. Prema takvom stajalištu sport je isključivo muška domena u kojoj su žene tek popratna pojava. Veliki utjecaj na recepciju rodne ideologije imaju mediji koji predstavljaju ogledalo društva, a s obzirom na smanjeno medijsko izvještavanje o ženama stječe se dojam kako ženski sport nije predmet interesa pratitelja sporta svih dijelova svijeta, uključujući Hrvatsku. Posljedica toga je činjenica da se brojevi članaka, reportaža i vijesti izrazito razlikuju kada se izvještava o muškarcima ili ženama, baš kao i način na koji se piše o njima. Pritom u diskursu kojim se služe u izvještavanju o sportašicama mediji vrlo često koriste „tipične“ izjave, kako navode Wensing i Bruce (2003). Njihova tipologija sadrži pet tehnika kojima se opisuju žene i ženski sport, a to su: spolno označavanje, obavezna heteroseksualnost, prikladna ženstvenost, infantilizacija te aspekti izvan sporta. Služeći se studijom slučaja i analizom diskursa u ovom diplomskom radu analizirano je medijsko izvještavanje o nastupu taekwondošica, Lucije i Ane Zaninović na Olimpijskim igrama u Londonu, 2012 godine.

Ključne riječi: spol, ravnopravnost, medijsko izvještavanje, novine

WOMEN SPORTS AND MEDIA IN CROATIAN SOCIETY: CASE STUDY

Abstract

Although today there are almost no sports activities in which women don't participate, their representation in media coverage is still lacking compared to men. In spite of numerous and long lasting fights for gender equality in all parts of society, sports included, it hasn't been fully accomplished. Partial blame for this belongs to gender ideology as a socially constructed way in which gender and gender roles are seen. According to this point of view, sports are mainly men's domain in which women are only side participants. Great impact for accepting gender ideology is through the influence of the media because of their role as being the mirror of society, and considering shortage of female media coverage there is an impression that women sports are not part of the interest of sports followers all around the world, including Croatia. As a result it is a fact that the number of articles, reports and news differs quite a bit when it comes to coverage of men compared to women, just as there are differences in the way they are written about. In discourse that is used to cover sportswomen media often use „typical“ statements according to Wensing and Bruce (2003). Their typology includes 5 techniques in which women and women sports are talked about and those are: gender marking, compulsory heterosexuality, appropriate femininity, infantilization and non-sport related aspects. In this thesis the aim is, by using *case study* and discourse analysis, to analyze media coverage of taekwondo athletes Lucija and Ana Zaninović while performing and participating at the Olympic Games in London in 2012.

Key words: gender, equality, media coverage, newspapers

Sadržaj

1. Uvod.....	6
2. Pojava tena na olimpijskoj sceni.....	9
3. Taekwondo kao društveni fenomen	12
4. Sport i mediji.....	16
4.1 Medijska pokrivenost teniskog sporta	18
4.2 Udio teniskog sporta u vijestima nacionalnih televizija u Hrvatskoj.....	21
5. Analiza diskursa	24
6. Metodologija	25
6.1 Uzorak ispitivanja.....	25
6.2 Varijable	25
6.3 Metode rada	26
7. Rezultati	27
8. Rasprava.....	29
8.1 Spolno označavanje	29
8.2 Obavezna heteroseksualnost.....	30
8.3 Prikladna tenstvenost.....	31
8.4 Infantilizacija	32
8.5 Aspekti izvan sporta	33
9. Zaključak.....	36
10. Literatura	38
11. Prilozi.....	43

1. UVOD

Iako ne postoji jedinstvena definicija sporta možemo ga definirati kao „skupni pojam za tjelovježbene aktivnosti u kojima dominira natjecateljski duh“ (Šport, 2020). Danas je sport važan element suvremene kulture, koji stvara nove društvene vrednote i utječe na promjene u vrijednosnom sustavu društva u kojem ga promatramo (Rodek, 2018).

Gledajući tradiciju bavljenja sportom u Hrvatskoj vidljivo je da je ona duža od dva stoljeća (Milanović i ostali, 2016). Upravo zbog toga nije neobično da se sportu općenito pridaje velika pozornost i važnost čemu pridonose i brojni rezultati koje postižu hrvatske sportašice i sportaši. Posebice se to odnosi na one rezultate postignute na velikim međunarodnim natjecanjima, poput Olimpijskih igara.

Od prvih Igara (na kojima je Hrvatska nastupila pod vlastitom zastavom) u Barceloni, 1992. pa do Rija 2016., sportaši Hrvatske obogatili su riznicu medalja za 44 odličja. Pritom su 33 odličja osvojena na ljetnim Olimpijskim igrama (11 zlatnih, 10 srebrnih te 12 brončanih medalja) dok je na zimskim Igrama osvojeno 11 odličja (4 zlata, 6 srebra i 1 bronca) (*Osvajajući odličja na višesportskim priredbama od 1992.*, 2016).

Sandra Perković, olimpijska pobjednica u bacanju diska

Giovanni Cernogoraz, olimpijski pobjednik u streljaštvu, disciplina trap

Lucija Zaninović, brončana medalja u taekwondou

Slika 1 Olimpijske medalje hrvatskih sportaša na OI 2012. u Londonu (Gizdić, 2013, str. 35)

Taekwondou, kao jednom od olimpijskih sportova sa hrvatskim predstavnicima, ženski rezultati prednjače muškim, a tri bronce osvojene (Zubčić Martina, Šarić Sandra i Zaninović Lucija) na Igrama čvrst su dokaz toga. „Tako je ovaj sport postao borilačka ikona u Hrvata. Pardon, Hrvatica. Jer one to bolje rade.“ (Puljić, 2012, str. 2). Međutim, i dalje je količina

informacija o ženskom sportu koje se prenose javnosti puno manja nego primjerice nogometa, kao najpopularnijeg sporta brojnih država, pa tako i Hrvatske. To je uvjetovano društvom i onime što društvo od sportova i sportskih događaja najviše potražuje.

Kada se govori o sportu, govori se o društvenom fenomenu, a s obzirom da društvo oblikuje način mišljenja i življenja potrebno ga je promatrati i proučavati u okviru društva u kojem se nalazi pa time i kroz ideologije koje su u tom društvu u opće prihvaćene. Pritom govoreći, ideologija predstavlja način razmišljanja ljudi pojedine kulture u svrhu davanja smisla društvu u kojem se čovjek nalazi i živi kao i svemu onome što u njemu zbiva.

U kontekstu sporta, vrlo je često predmet rasprave spolna ideologija. Ona podrazumijeva načine na koji se definiraju ljudi kao muškarci ili žene pa onda prema tome i njihove općeprihvaćene uloge u društvu. Prema takvoj ideologiji, u kojoj isključivo postoje dva oprečna spola, muški i ženski, vidljive su neravnopravnosti između njih u svim segmentima društva, pa tako i u sportu (Coakley, 2015).

Razlike se očituju kroz brojne čimbenike kao što su primjerice manji broj žena u sportu, drugačije plaće u istom sportu, omalovažavanje ženskih sportskih uspjeha, smanjena medijska pokrivenost ženskih sportskih natjecanja te drugačiji način prikaza sportaša ili sportašica. Zbog toga je od iznimne važnosti inzistirati na ravnopravnosti spolova kao i jednakoj uključenosti žena naspram muškaraca u sve sportske aktivnosti (Milanović i ostali, 2016).

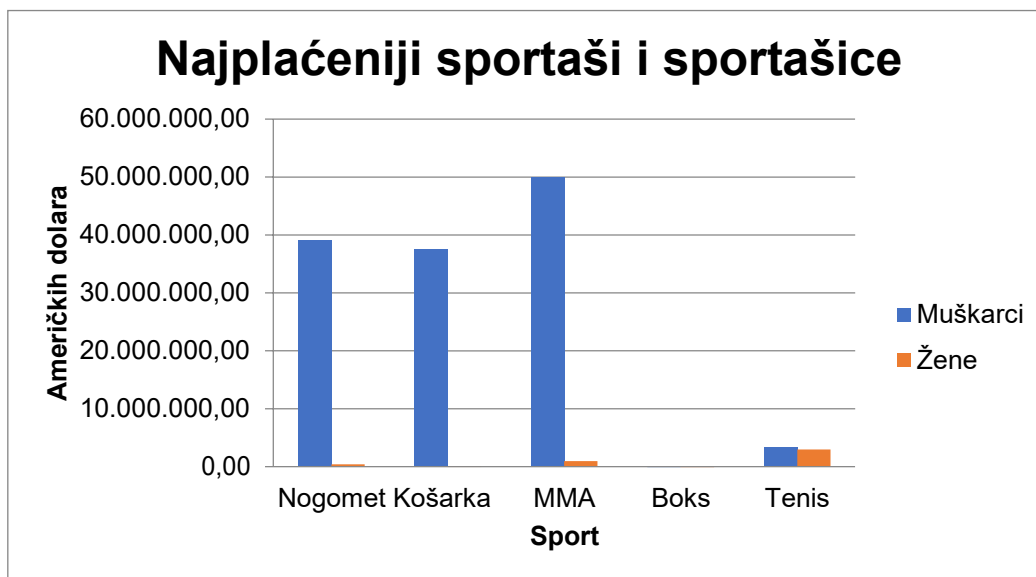
Iako napredak u medijskoj pokrivenosti velikih sportskih natjecanja, kao što su primjerice Olimpijske igre postoji, borba za ravnopravnošću i dalje nije završena. Medijska pokrivenost „ženskih“ natjecanja se povećava, no istraživanja su pokazala kako su medijska izvještavanja o sportašicama ambivalentna iz razloga što se vrlo često suprotstavljaju pozitivnim opisima žena te umanjuju i trivijaliziraju ženski trud i uspjeh (Wensing i Bruce, 2003). Ono što je uočljivo jest da kada i postoji medijsko izvještavanje ono je u velikom broju slučajeva podređeno muškom sportu.

U slučaju nastupa sestara Lucije i Ane Zaninović na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. godine, koji su pratili brojni mediji u Hrvatskoj, vidi se povećana pozornost te se stječe dojam da je važnija uloga sestara kao predstavnica nacije nego njihov spol (Bruce, 2016).

Usporedba primanja najbolje plaćenih sportaša u različitim sportovima dodatno potvrđuje navedene neravnopravnosti (Tablica 1). Današnji svijet u kojemu je novac poprilično značajan faktor u određivanju je li nešto bitno ili ne time nameće tezu kako je „ženski sport manje zanimljiv od muškoga“ s obzirom da su muškarci plaćeni više nego žene i to čak „50:1 ili čak 100:1 u korist sportaša“ (Eibl i ostali, 2019).

Tablica 1 Najbolje plaćeni sportaši – odnos muško-ženskih primanja u istom sportu (Women vs Men in Sport: The Difference, 2020.)

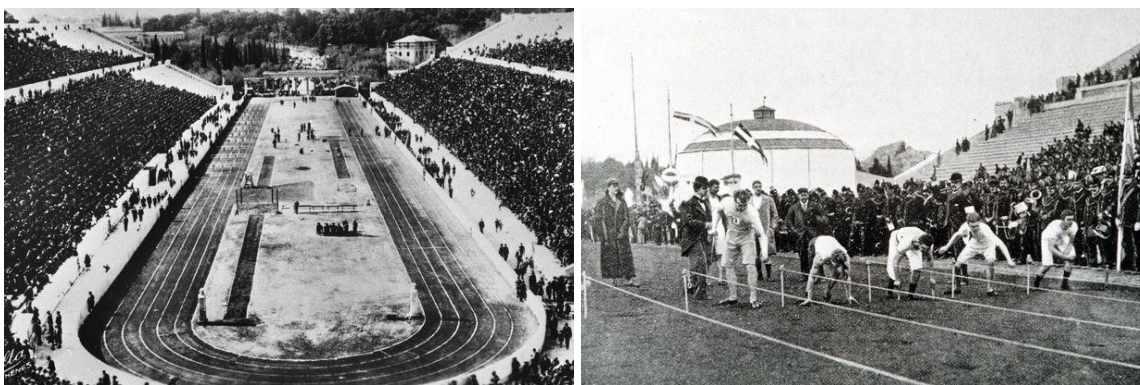

Kada je nekoj aktivnosti posvećeno manje pozornosti te je ona i manje plaćena, gotovo je uvijek manje medijski atraktivna. Time je smanjen prijenos određenih događaja ili sportova što predstavlja začarani krug ponude i potražnje koji zahtjeva promjenu.

Kakva je situacija u Hrvatskoj što se tiče medijske predstavljenosti tenisa, u konkretnom slučaju sestara Zanimović tema je i problematika ovog diplomskog rada. Njime će se nastojati utvrditi, osim učestalosti objave novinski članka (s obzirom na nastup na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. godine) i način na koji najčitanije nacionalne dnevne novine (*Jutarnji list*, *Večernji list*, *24 sata* te *Sportske novosti*) pišu o Ani i Luciji Zanimović. Analiziran je diskurs u pisanim člancima navedenih novina koji pokrivaju njihovo sudjelovanje na spomenutim Igrama.

2. POJAVA ŽENA NA OLIMPIJSKOJ SCENI

U počecima pojave organiziranog sporta u 19. stoljeću muškarci su bili njegovi jedini učesnici jer ženama nije bilo dopušteno baviti se sportom (Slika 2). Takva „odluka“ proizašla je iz spolne ideologije u tadašnjem društvu koja je podrazumijevala da je „sport muški teritorij te da su žene previše slabe i krhke da bi u njemu sudjelovale“ (Coakley, 2015). S tom izjavom slagao se otac prvih modernih Olimpijskih igara, Pierre de Coubertin koji je je smatrao da bi „sudjelovanje žena na Igrama bilo nepraktično, nezanimljivo, neestetsko i nekorektno“ (Eibl i ostali, 2019, str. 11).

Slika 2 Prve moderne Olimpijske igre: a) Olimpijski stadion u Ateni tijekom Igara 1896, b) trka na 100 m 1896. (Corless, 2016)

Kako su žene u ostalim sferama društva vodile borbu u vidu ravnopravnosti, tako je ona obuhvatila i područje sporta. Međutim, promjena društvenih vrijednosti kao i poboljšanje statusa i uloge žene u društvu nije moguće realizirati preko noći već je to dugotrajan proces, a u povijesti ga pratimo kroz tri vala feminizma.

Prvi val feminizma, koji obuhvaća razdoblje od kraja 19. pa do dvadesetih godina 20. stoljeća u Sjedinjenim Američkim Državama, podrazumijeva zahtjev žena za pravo glasa koji do tada nisu imale. Nakon toga, drugi val, koji se javlja od 1960.-1980. godine, nastavlja borbu za ravnopravnost žena u točkama koje se odnose na jednakost plaća, jednake mogućnosti obrazovanja, jednaka građanska prava itd. Od 1900. do danas pratimo pojavu trećeg vala feminizma. On podrazumijeva borbu za jednaka bez obzira na boju kože, seksualnu orijentaciju, spol i rod (Timberak, 2014).

Osim valova feminizma u borbi za ravnopravnost potrebno je spomenuti Članak IX. Taj članak, odnosno zakonska odredba iz 1972. govori o tome kako „nijedna osoba u SAD-u ne smije na temelju spola biti diskriminirana ili isključena iz bilo kojega edukacijskog programa“

(Bartoluci, 2015, str. 210). U početku je otpor za uključivanje žene u sport bio poprilično velik. Isticala se uloga žene pretežito u domaćinstvu te je smatrano da sport može utjecati negativno na njezin reproduktivni sustav (*Women's sports history: A Heritage of Mixed Messages*, 2016). Također, ulazak žena u sport kao svijet u kojem muškarci dominiraju nije smatran dobrodošlim (Cahn, 2015).

Slika 3 a) Sufražetkinje, 1916., (Pruit, 2018) b) Phyllis Schlafly, 1977. (Kennedy, 2020)

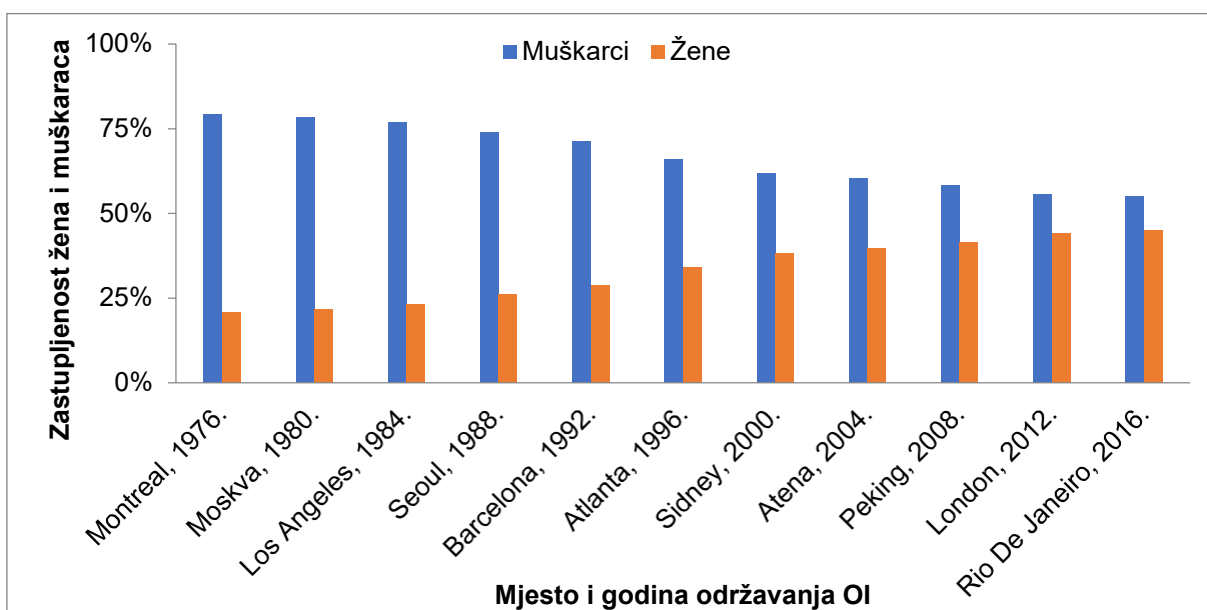
Promjenama je potpomognula i doprinijela prva pojava žena na Olimpijskim igrama kao jednom od najvećih svjetskih sportskih natjecanja. Žene su po prvi puta nastupile kao sportašice na drugim modernim Olimpijskim igrama, 1900. godine. Nastupile su samo 22 žene od ukupno 997 natjecatelja (Katsarova, 2019), a natjecale su se u samo dva sporta za koje je smatrano da ne narušavaju ženstvenost i gracioznost koja se zahtijevala prilikom nastupa pripadnica „nježnijeg“ spola- golfu i tenisu (*Participation of women in the Olympics*, 2020).

Slika 4 Charlotte Sterry (1900. g.), osvajačica Olimpijske medalje u tenisu (Fitzgerald, 2016)

S godinama se broj žena na Igrama povećavao, kao i broj disciplina u kojima one sudjeluju pa iako potpuna ravnopravnost i dalje nije postignuta, značajan napredak je očigledan, (**Error! Reference source not found.**). Svake godine raste broj žena koje sudjeluju na Olimpijskim igrama, ali i na ostalim velikim natjecanjima, što je vrlo pozitivan čimbenik u postizanju jednakosti spolova.

Tablica 2 Zastupljenost žena i muškaraca na OI od 1976 do 2016. godine (*Women vs Men in Sport: The Difference, bez dat.*)

Posljednjih 30 godina porast ženskih sudionica se povećao od 26.1 % na OI u Seoulu 1988. godine na 45.2 % u Riju 2016. godine, a omjer sudjelovanja muškaraca i žena približava se 50:50 %. (*Women at the Olympic Games, 2020*). Na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. godine je od ukupnog broja sportaša (10.568) sudjelovalo 4.676 žena i 5.892 muškarca (*Olimpijske igre London 2012., 2012*). Te su Igre ujedno proglašene Olimpijskim igrama žena jer „svaka reprezentacija ima barem jednu sportašicu“ (Slišković, 2012, str. 36) te su sudjelovale u svakom sportu koji je održan. Danas prilikom predstavljanja i uključivanja novih sportova moraju biti reprezentirana oba spola u sudjelovanju i natjecanju (*Women at the Olympic Games, 2020*).

3. TAEKWONDO KAO DRUŠTVENI FENOMEN

Taekwondo (TKD) je borilačka vještina nastala u Koreji kao rezultat društvenih zbivanja. Vještina vuče korijenje prije više od 2300 godina u korejskoj povijesti, a najraniji oblik zabilježenog vježbanja datira u 50. g. pr. Kr. Taj oblik, Tae Kwon, poznat je i pod nazivom Subak. Dokazi koji to potvrđuju su slike pronađene na stropu u kraljevskoj grobnici dinastije Koguryo (Slika 5). One prikazuju ljude bez oružja koji se koriste tehnikama sličnim današnjim (*History of Tae Kwon Do*, 2016).

Slika 5 Slike na stropu kraljevske grobnice (*History of Tae Kwon Do*, 2016)

Unatoč svojoj dugoj povijesti, službeni naziv, *Taekwondo*, dobiva tek 1955. godine (Southwick, 2020.). Ukoliko riječ „taekwondo“ raščlanimo, može se promatrati u tri dijela koji na korejskom znače sljedeće: *tae-* noga, *kwon-* koji označava šaku i *do-* put ili način. Na se taj način taekwondo može definirati kao „umijeće borenja rukama i nogama“ (*Što je taekwondo?*, 2020).

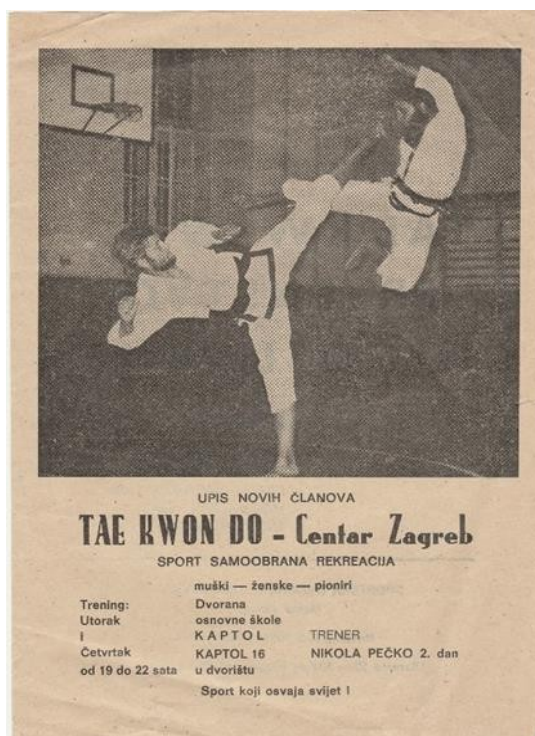
Kada se govori o taekwondou potrebno je reći kako je to kontaktni borilački sport u kojemu prevladavaju „otvorene ili poluotvorene kretne strukture koje se izvode u varijabilnim uvjetima“ (Čular, 2011, str. 20). Pritom je cilj simbolička destrukcija protivnika korištenjem udaraca rukama i nogama (Čular i ostali, 2013).

Poput svakog sporta i taekwondo ima svoje vrhovno tijelo, odnosno federaciju. Ona je osnovana 28. svibnja 1973. godine u Seoulu, Koreji, a naziva se Svjetska taekwondo federacija (World Taekwondo Federation) tj. WTF. Primarna uloga WTF-a jest razvoj i unapređivanje opreme kao i promoviranje taekwondo filozofije po čitavom svijetu (Southwick, 2020). Osim Svjetske taekwondo federacije, postoji nešto ranije osnovana Internacionalna taekwondo federacija (International Taekwondo Federation), tj. ITF. Njezin službeni osnutak pratimo od 1966. godine (Southwick, 2020).

WTF i ITF kao dva sustava ili stila razlikuju se prema pojedinim odrednicama od kojih je najvažnija ona koja se odnosi na to da je WTF olimpijski sport dok ITF to nije (što znači da ITF-a nema u programu Igar). Osim toga, različita su pravila prilikom natjecanja u vidu zaštitne opreme, pa posljedično načinu bodovanja te još ponekim tehničkim i taktičkim značajkama (Čular, 2011).

Taekwondo se na Olimpijskim igrama prvi puta pojavljuje u Seoulu, Koreji 1988. godine kao demonstracijski sport. Na sljedećim Igrama u Barceloni, 1992. također je prezentiran kao demonstracijski dok je u službeni program Olimpijskih igara uvršten 2000. godine na Igrama u Sydneyu (*Taekwondo*, 2019). Nakon tog događaja popularnost taekwondoa ubrzano raste u svijetu pa tako i u Hrvatskoj.

Začetke TKD-a u Hrvatskoj pratimo od 1962. godine, a osoba zaslužna za to je Dušan Kručić, sa certifikatom ITF instruktora, koji donosi vještinu iz Njemačke. On je održavao demonstracije i seminare po judo klubovima u Rijeci i Zagrebu, nakon čega je počelo osnivanje prvih hrvatskih taekwondo klubova (*Povijest Taekwondoa*, 2013) (Slika 6).

Slika 6 Upis članova taekwondo klub Centar, Zagreb 1970

(Hrvatski taekwondo savez, 2011)

Desetljeće kasnije, točnije 21. prosinca 1971. godine osnovan je Hrvatski taekwondo savez (HTS) čiji je predsjednik danas Anto Nobile, a HTS 17. kolovoza 1993. postaje članom Svjetske taekwondo federacije (*Hrvatski taekwondo savez*, 2011). Time je hrvatskim

taekwondoasima omogućen nastup na Olimpijskim igrama.

Hrvatsko olimpijsko naslijeđe taekwonda je bogato, a Olimpijske igre u Pekingu 2008. bile su tome prekretnica. Na njima su dvije hrvatske sportašice, Martina Zubčić i Sandra Šarić osvojile brončanu medalju. Četiri godine nakon toga, na sljedećim Igrama u Londonu 2012., riznici je pridodano odličje brončanog sjaja Lucije Zaninović (*Taekwondo*, 2019).

Na olimpijskom borilištu Lucija je nastupila četiri puta u težijskoj kategoriji do -49 kilograma pri čemu je tri puta nadjačala svoje protivnice te je jednom izgubila. U osmini finala borila se s Korejkom pod zastavom Srednjoafričke Republike, Seulki Kang. Zatim ju je u četvrtfinalu dočekala Argentinka Carola Lopez Rodriguez. Nakon toga je u polufinalu nastupila protiv predstavnice Kine, Jingyu Wu (koja je ujedno bila pobjednica te kategorije na Igrama u Pekingu) te je od nje izgubila. Posljednju borbu za broncu odradila je protiv Meksikanke, Jannet Alegria Pena koju je savladala „zlatnim bodom“ (Puljić, 2012).

Osim Lucije, na londonskim Igrama nastupila je Ana Zaninović, sestra blizanka, no ostala je bez odličja. Ona je nastupila u kategoriji do -57 kilograma te je poraz doživjela već u prvoj borbi protiv Japanke Mayu Hamadu čime je odmah u početku izgubila mogućnost osvajanja medalje (Puljić, 2012).

Blizanke Ana i Lucija (rođene kao trojke) 26. lipnja 1987., svoju sportsku karijeru započele su u maloj školskoj sportskoj dvorani Skalice u Splitu. Ana je započela trenirati nešto ranije, pa joj se onda pridružila i sestra Lucija (Orlić, 2012). Njih dvije, praćene trenerom Tonijem Tomasom, dugo su i ustrajno trenirale, protivjele brojne uspone i padove te prevazišle sve prepreke što ih je dovelo do zajedničkog nastupa na Olimpijskim igrama (Orlić, 2012).

Slika 7 (HRT sport) Ana i Lucija Zaninović s trenerom Tonijem Tomasom

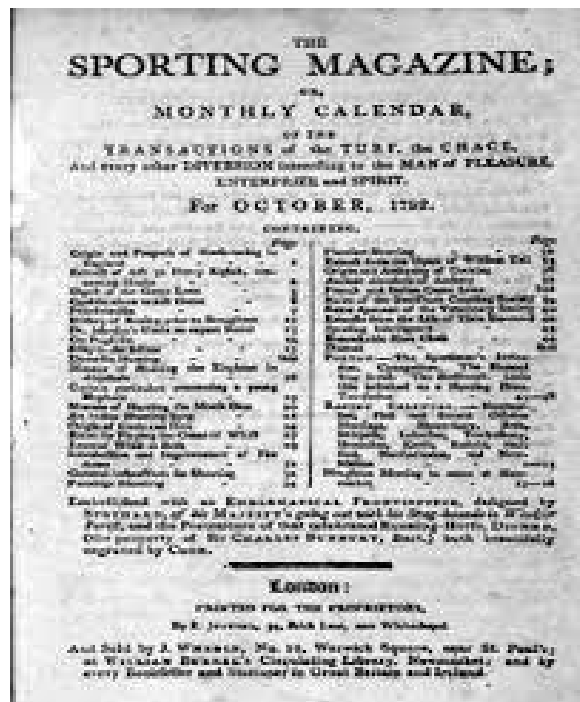
(HRT sport, 2012)

Najveći uspjesi Ane Zaninović su srebra na svjetskom prvenstvu (SP) 2007. (Peking), europskom prvenstvu (EP) 2012. (Manchester) i europskim igrama 2015. (Baku) kao i dva zlata, na svjetskom prvenstvu 2011. (Gyeongju) te na europskom prvenstvu 2014. (Baku) (*Ana Zaninović, 2020*). S druge strane, Lucija je trostruka osvajačica zlatne medalje na europskim prvenstvima 2010. (Sankt Peterburg), 2012. (Manchester) i 2014. (Baku), brončane medalje na svjetskom prvenstvu 2013. (Puebla) te je na europskim igrama 2015. (Baku) također bila brončana (*Lucija Zaninović, 2020*).

4. SPORT I MEDIJI

Povijest medija u prenošenju sporta i sportskih događaja poprilično je duga. Pisani izvori, točnije novine, bili su prvi izvori iz kojih su čitatelji mogli pratiti članke i sportske novosti koje su se tada događale. Još 1792. godine Engleska prva objavljuje sportski časopis „Sporting Magazine“ čija je tematika isključivo sport, (Slika 8) dok se prvi sportski dnevnik pojavljuje tridesetak godina kasnije, 1821. pod nazivom „Sporting Life“. Godinama kasnije, polovicom 20. stoljeća, osim u novinama o sportu se počinje govoriti i u drugim medijima „najprije radio, a potom i televizija“ (Rodek, 2018, str. 115)

Slika 8 Sporting Magazine iz 1792. (Rodek, 2018)

U Hrvatskoj je medijska povijest sportskog izvještavanja također duga. Prvi sportski časopis, pod nazivom „Sport Dalmato“ (Slika 9), objavljen je u Splitu u 19. stoljeću, točnije 1890. godine u travnju. Njegov osnivač, Ante Parać iznosi vijesti o bitnim sportskim događanjima iz Dalmacije (Rodek, 2018).

Nakon toga se u Hrvatskoj, kao i u ostatku svijeta, pojavljuju radio i televizija čime se i na taj način počinje prenositi sport svim slušateljima i gledateljima (Rodek, 2018). Prijenosi utjivo povećali su interes za sport što je ujedno doprinijelo popularnosti sporta općenito (Beck i Bossharrt, 2003).

Slika 9 Sport Dalmato, 1890. (Rodek, 2018)

Od početka pojave sporta u medijima pa do danas, izvještavanje u svim oblicima u vrtoglavom je porastu te je dio svakodnevice ogromnog broja ljudi. Gotovo je nemoguće zamisliti listanje novina, praćenje vijesti na malim ekranima, otvaranje internetskih stranica i portala bez susretanja sa sportskim sadržajima. Praćenje sporta pruža gledateljima, slušateljima ili čitateljima određenu vrstu razonode te omogućuje uvid u trenutna zbivanja omiljenih timova, klubova, sportaša i sportova. Prema Coakley, (2015) mediji pružaju ljudima svih dobi informacije, zabavu kao i mogućnost interakcije s drugima. Beck i Bosshart, (2003) također govore kako je sport u modernim društvima integralni dio te izvor zabave. Posljedično tome raste potražnja za sportskim prijenosom što potvrđuje tvrdnju da su „sport i mediji u suvremenom društvu sve više međuovisni“ (Bartoluci, 2015, str. 211).

Osim što je sport primarno aspekt zabave i razonode, medijsko pokrivanje raznih sportskih događaja ubrzo poprima komercijalnu notu. Prema tome, može se reći kako „sport pruža sadržaj za sve oblike medija, a mediji publicitet i prihode onim sportovima koji su poželjni gledateljima“ (Coakley, 2015). Različiti sponzori pokušavaju progurati svoji brand jer je uočena poveznica između toga da kada sportaši na utakmici ili nastupu nose određenu odjeću ili obuću to doprinosi njenoj prodaji i popularnosti, kao i popularnosti samog sporta te sportaša. Danas je nemoguće pogledati utakmicu ili prisustvovati natjecanju na kojima nema sponzora. Sve to ima utjecaja na ono što se prenosi i što se smatra poželjnim i vrijednim

pozornosti šire medijske javnosti. „Što je sport zastupljeniji u medijima to više raste njegova popularnost.“ (Draženović, 2015, str. 2).

Velika natjecanja svjetskih razmjera ona su na kojima je broj novinara i medijskog izvještavanja najveći. U tu kategoriju pripadaju Olimpijske igre kao najveći svjetski sportski događaj koji se odvija svake četiri godine i koji privlači pozornost velikog broja država. Tridesete ljetne Olimpijske igre u Londonu 2012. godine pratio je impresivan broj „od 21.000 predstavnika medija, među kojima i 95 hrvatskih, a pratilo ih je 4 milijardi ljudi diljem svijeta“ (*Olimpijske igre London 2012.*, 2012).

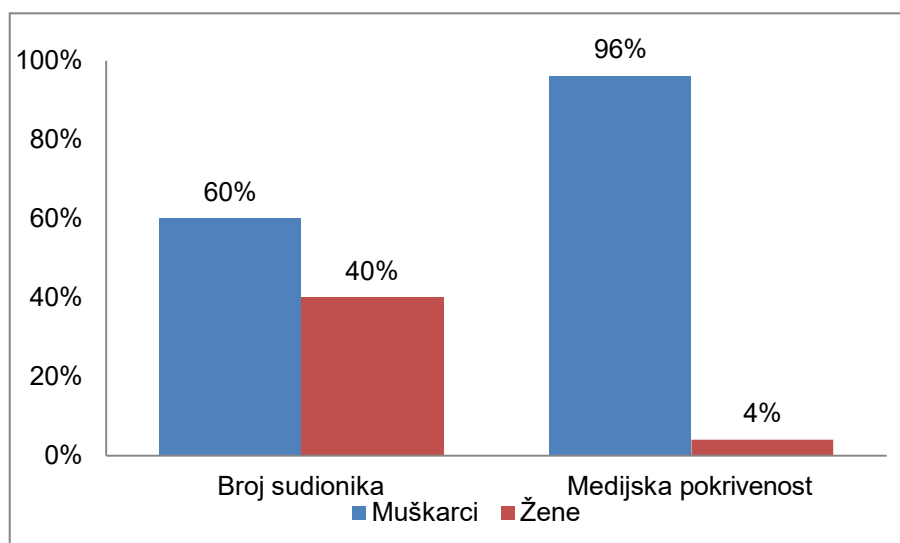
4.1 Medijska pokrivenost ženskog sporta

Od svojih početaka, medijsko izvještavanje pretežito je usmjereno na muški sport. Brojna su istraživanja (Wensing i Bruce, 2003, Horkey i Nieland, 2013., Ročić, 2017 te istraživanje provedeno u sklopu Erasmus+ projekta- Women in Sport i ostali, 2018) pokazala kako postoje razlike koje se odnose na količinu i kvalitetu objavljenih sadržaja prilikom pokrivanja nastupa, rezultata ili života sportaša u usporedbi sa sportašicama, kao i razlike u tome pokrivaju li događaje novinari ili novinarke te općenito u broju žena naspram muškaraca u području sporta.

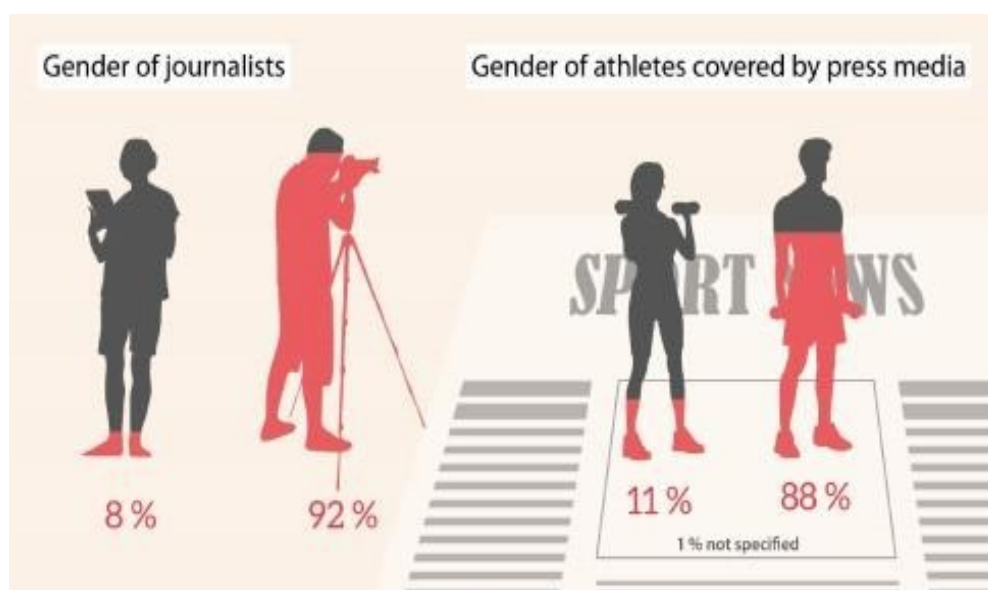
Prema Wensing i Bruce, (2003) sport je u medijima konstruiran kao muška domena u kojemu žene imaju inferiornu ulogu. Izvještavanje o sportašima orijentirano je na njihovu snagu, sposobnost itd. dok se pozornost u izvještavanju o ženama uglavnom ograničava na njihov izgled. Također, uočljiva je razlika u domeni načina izražavanja kada se pišu članci koji govore o ženama ili muškarcima.

Od ukupnog broja sportaša 40 % čine žene, a samo 4 % je reprezentirano u medijima (Tablica 3). Takav poračavajući podatak ukazuje kako je potrebno puno raditi na tome da se taj omjer promijeni i da ženska zastupljenost u sportskim stranicama ili minutama bude veća (Katsarova, 2019).

Tablica 3 Omjer sportaša i sportašica te njihove zastupljenosti u medijima (Katsarova, 2019)

Istraživanje koje su proveli Horkey i Nieland, (2013) obuhvatilo je 22 zemlje svijeta, a pokazalo je kako su više od 90 % članaka napisali muški novinari. Također, novinari većinom pokrivaju najpopularnije sportove poput nogometa, ragbija i hokeja dok novinarke pokrivaju one „manje popularne“ koji se uglavnom spominju u rubrikama „ostali sportovi“. Osim toga, ono što je istraživanje pokazalo jest da je više od čak 85 % članaka posvećeno sportašima naspram sportašica (Slika 10). Cijela ta neravnopravnost ne postoji zato što žena nema na području sportskih djelatnosti, već zato što u tom segmentu jednostavno nisu adekvatno zastupljene.

Slika 10 Omjer sportskih novinara po spolu i pokrivenost sportaša s obzirom na spol

(Katsarova, 2019)

Ročić, (2017) je svojim istraživanjem provedenim na izučavanju 2109 fotografija žena objavljenih u *Sportskim novostima* dobila rezultat kako u medijima potpuno dominiraju prikazi sportaša naspram sportašica što se tiče količine i kvalitete fotografija. Na tek 136 fotografija bile su prikazane samo žene, a na dodatnih 102 prikazane su u kombinaciji sa muškim sportašima. „Ovi rezultati dokaz su da su u medijskom prikazu žene u sportu inferiorne u odnosu na muškarce, marginalizirane i podzastupljene“ (Ročić, 2017, str. 17) što je poprilično poražavajući rezultat za Hrvatsku.

Istraživanje u sklopu Erasmus + projekta iz 2017. (Women in Sport i ostali, 2018), provedeno u pet zemalja - Ujedinjenom Kraljevstvu, Malti, Rumunjskoj, Švedskoj i Grčkoj, pokazalo je slične rezultate u brojevima i postocima objava koje se odnose na ženski sport naspram muškog. Objavljivanje muških sportskih rezultata i njihova aktivnost privlači znatno veću pozornost nego iste te aktivnosti kod žena. Iako postoje trenuci i događaji kada interes za žene sportašice raste, kao primjerice na velikim internacionalni sportskim događajima ili kada žene ostvaruju dobre rezultate, ona je još uvijek znatno manja nego kod njihovih muških kolega (Slika 11). Pritom, Švedska u navedenom postiže najbolje rezultate zbog brojnih inicijativa koje su po tom pitanju učinjene. Neke od njih su prestanak upotrebljavanja prefiksa „ženski“ za sportske događaje na kojima nastupaju žene, zatim češće pokrivanje događaja na kojima sudjeluju samo žene te odluka da prije nego li se krenu pokrivati druge sportske lige kod muškaraca da se pozornost prida prvoj ženskoj ligi pojedinog sporta (Women in Sport i ostali, 2018).

Slika 11 Učestvovanje i medijska pokrivenost žena i muškaraca na Olimpijskim igrama
(Lebel, 2018)

Zrnčić, (2015) je svojim radom, *Sustavni pregled rezultata istraživanja prikaza žena u medijima* ustvrdio kako i dalje postoji dominacija prikaza i opisivanja žena kroz ideologiju tradicionalnog pristupa poput rodne raspodjele uloga te s obzirom na žensku privlačnost i seksualnost iz perspektive muškaraca. Istraživanje je pokazalo i kako je pojava žena u medijima poprilično manja nego pripadnika muškog spola, a ukoliko postoji, ona je vezana uz „ženska pitanja i teme“ kao što su majčinstvo, modni sadržaji te sadržaji vezani uz temu doma ili kućanstva. Zaključeno je kako je od iznimnog značaja mijenjati to što se portretira i prenosi u javnost jer mediji nose veliki dio odgovornosti u formiranju mišljenja i stavova u današnjem modernom društvu (Zrnčić, 2015).

Olimpijske igre predstavljaju izuzetak što se tiče medijskog izvještavanja ženskih sportskih uspjeha i rezultata. Na tom najvećem svjetskom natjecanju veća se važnost pridaje nacionalnoj pripadnosti nego spolu (Wensing i Bruce, 2003) pa se sukladno tome povećava se broj članaka ili reportaža orijentiranih ka sportašicama, međutim i dalje ih je znatno manje nego za muškarce. Vujović i ostali, (2018) navode kako se prilikom Olimpijskih igara povećava praćenje žena gotovo sukladno postotku žena koje sudjeluju na Igrama, što je daleko više od 4% koji su uobičajeni prilikom ostatka godine ili na ostalim prvenstvima (Katsarova, 2019).

42 Udio ženskog sporta u vijestima nacionalnih televizija u Hrvatskoj

Prema istraživanju koje je provedeno u svrhu izrade *Preporuka za bolje praćenje ženskog sporta u elektroničkim medijima*, (2019) ustanovljeno je kako je vrlo mali postotak i udio sportskih vijesti na Hrvatskoj televiziji koje se odnose na ženski sport. Kako pojedini mediji (RTL televizija i HRT) navode, dio „krivnje“ leži u tome što od Janice Kostelić, Blanke Vlašić, Sandre Kolak te sestara Zaninović nema značajnijih rezultata u Hrvatskoj čije bi pokrivanje bilo vrijedno spomena (Eibl i ostali, 2019).

Navedeno istraživanje (provedeno 2016. godine) podrazumijevalo je analizu sportskih vijesti na programima HRT-a (HTV1), RTL televizije i NOVE TV, a pokazalo je kako omjer priloga o muškarcima naspram žena uvjerljivo prednjači. Za sportaše je to čak 86 % dok samo 4 % (3,76%) pozornosti pripada sportašicama (Eibl i ostali, 2019).

Slika 12 Usporedba postotaka objava muških i ženskih sportaša (Eibl i ostali, 2019)

Osim toga, jasno je i da je nogomet sport koji uvjerljivo dominira medijskim prostorom zauzimajući sam više minutaže i pokrivenosti nego svi ostali sportovi zajedno (Eibl i ostali, 2019).

Kako bi se taj problem promijenio, u ožujku 2019. održan je sastanak vrhovnih tijela Hrvatskog olimpijskog odbora, Vijeća za elektroničke medije i jedanaest novinara u svrhu postavljanja određenih preporuka prema kojima bi se ženski sport bolje i više prezentirao u elektroničkim medijima. Neke od njih su: povećanje udjela ženskog sporta na 10-12 % u medijima, veća zastupljenost žena u redakcijama sporta, uspješnije iskorištavanje marketinških potencijala, povećanje broja novinara u pokrivanju ženskih događaja, poboljšanje suradništva sportskih saveza s novinarima itd. (*Predstavljene Preporuke za bolje praćenje ženskog sporta u hrvatskim elektroničkim medijima*, 2019).

Sastanak je rezultirao osnivanjem *Kampanje za veću vidljivost ženskih sportova u medijima* čiji je cilj „afirmacija ženskog sporta u društvu, posebno kolektivnog i njegovo veće medijsko praćenje“ (*Kampanja za veću vidljivost ženskih sportova u medijima*, 2018). Sestre Zaninović su pritom predstavljene jedne su kao jedne od ambasadorica projekta.

Kada se govori o medijskom izvještavanju u Hrvatskoj, potrebno napomenuti kako je Lucijinu borbu za brončanu medalju na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. godine gledalo više od pola milijuna ljudi, točnije 563000 gledatelja (Brajdić, 2012). Wensing i Bruce, (2003) napominju kako je na velikim natjecanjima, kao što su Olimpijske igre, manja razlika u nejednakostima prilikom pokrivanja događaja na kojima nastupaju muškarci ili žene. Tada

spolno definiranje preuzima sekundarnu ulogu, a na prvom je mjestu nacija i nacionalni ponos što je vidljivo i u Hrvatskoj, međutim i dalje je neopravdan manjak izvora o ženskom sportu. Potrebno je još spomenuti kako je Lucija Zaninović kao nagradu za svoj uspjeh „dobila“ 46000 kuna (Tukina i ostali, 2012). To je važno zato što je taekwondo jedan od sportova u kojima su nagrade za muške i ženske predstavnike jednake pri čemu je pozitivno predstavljena rodna ravnopravnost (Eibl i ostali, 2019).

5. ANALIZA DISKURSA

S obzirom da se u novinama objavljuju pisani tekstovi moguće je obratiti pozornost na način pisanja koji prevladava u njima u odnosu na sadržaj o kojem se govori. Pisani tekstovi, odnosno novinski članci predstavljaju bogat izvor u kojem se može vršiti velik broj tekstualnih analiza koje uključuju tumačenje onoga što je napisano, između ostaloga i analizu diskursa.

Ukoliko promatramo definiciju analize diskursa može se reći kako je to zapravo „analiza odnosa između komunikacijske prakse i stvaranja sustava značenja ili znanja u određenome kontekstu i njihova utjecaja na društvene zajednice“ (*Analiza diskursa*, 2011). Prema Kukolić, (2018) „analiza diskursa kao metoda, razvila se iz različitih teoretskih tradicija“ te je njezin cilj „otkriti mehanizme, regulatore diskursa koji su podržali određenju istinu, omogućili određenju percepciju stvarnosti“.

Gee (2011) analizu diskursa promatra lingvistički te tvrdi kako je ona multidisciplinarno područje koje povezuje načine usmenog i pisanog izražavanja s kontekstom u kojem se koristi. Šarić (2011) navodi kako Gee diskurzivnu analizu povezuje s gramatičkim dijelom jezika, ali istovremeno promatra i kroz aspekte društva, kulture i politike u kojima se nalazi.

Prilikom upotrebe pojma diskurs nemoguće je izostaviti ideologiju koja se koristi uz njega, a time i društvo u kojem se nalazi. U konkretnom slučaju, ovdje se veće rodna ideologija kao društveno uvjetovana realnost prema kojoj se spolnim ulogama pridaju određeni „zadaci ili vrijednosti“. Novinski članci, kao pisani i najstariji medij prenošenja informacija, donose vijesti na određen način i doprinose tome kakvo se značenje određenoj temi pridaje s obzirom na tekst i kontekst ideologije koja u tom društvu prevladava.

Upotrebu analize diskursa možemo uočiti u različitim društvenim poljima poput sociologije, antropologije, lingvistike itd., a u kontekstu ovog rada promatrana je kroz prizmu sociologije sporta. Analiza diskursa je tako metoda kojom se u ovome radu nastoji istražiti na koji način četiri dnevna nacionalna novinska lista objavljuju svoje članke o sestrama taekwondošicama, Ani i Luciji Zaninović prilikom njihova sudjelovanja na 30. ljetnim Olimpijskim igrama održanim u Londonu 2012. godine. Zanimat će nas korištenje diskursa u člancima s obzirom na spol i nacionalnu važnost sestara Zaninović kao predstavnica Hrvatske na najvećem i najpoznatijem svjetskom natjecanju.

6. METODOLOGIJA

6.1 Uzorak ispitivanja

Uzorak ispitivanja provedenog istraživanja čine četiri dnevna novinska lista: *24 sata*, *Jutarnji list*, *Večernji list* te *Sportske novosti*. Odabrane novine su nacionalne novine te su ujedno i najčitaniji novinski listovi u Hrvatskoj prema istraživanju provedenom 2014. godine (Vozab, 2014). Iz tog razloga su izabrane kao one u kojima će se diskurzivna analiza članaka provoditi. Uzorku istraživanja pripadaju svi objavljeni članci i informacije o sestrama taekwondošicama, Ani i Luciji Zaninović tri dana prije, tijekom te tri dana nakon ljetnih Olimpijskih igara u Londonu, tj. od 24.7.-15.8.2012. godine. Odabran je period Olimpijskih igara jer u to vrijeme najveći broj medija pokriva spomenuti svjetski sportski događaj.

6.2 Varijable

Analiza pisanog medijskog diskursa o sestrama Zaninović provedena je kvalitativnom metodom, tj. opisno uzimajući u obzir dominaciju pojedinih odrednica medija ponaosob.

„Kvalitativno istraživanje je širok termin koji opisuje istraživanje koje se fokusira na način na koji pojedinci i grupe gledaju i shvaćaju svijet te oblikuju značenje izvan svojih iskustava“ (*"Kvalitativno istraživanje"*, 2015).

Odabrana je kvalitativna metoda zato što ona omogućava uvid u sadržaj teksta, odnosno kako i na koji način novine pišu o Ani i Luciji Zaninović prateći njihovo sudjelovanje na londonskim Igrama 2012. godine te studija slučaja (*case study*) koja pomaže u intenzivnom analiziranju pojedinog slučaja (Draženović, 2015).

Pritom je upotrijebljena tipologija Wensing i Bruce, (2003) na kojoj će se temeljiti analiza, a uključuje pet tipova diskursa: spolno označavanje, obaveznu heteroseksualnost, prikladnu ženstvenost, infantilizaciju te aspekte izvan sporta. Svakom tipu diskursa pridruženi su pripadajući citati koji ga potkrepljuju te su pojašnjeni s obzirom na to što govore ili predstavljaju.

U manjoj mjeri korištena je kvalitativna metoda kojom je utvrđen broj članaka i dana njihove objave kao i veličina tekstova koji su predmet proučavanja. Metoda kvalitativnog pristupa poželjna je „za testiranje teorija, odnosa, identificiranje određenih obrazaca podataka ili čak uspostavljanje uzročno-posljedičnih veza između pojava“ (Sekol i Maurović, 2017, str. 10).

63 Metode rada

Istraživanje je provedeno 2020. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, a obrađeni su svi tekstovi iz četiri nacionalna novinska lista (*24 sata*, *Jutarnji list*, *Večernji list* te *Sportske novosti*) u navedenom razdoblju od 18 dana (24.7.-15.8.2012.) koji govore o sestrama Zaninović, njihovom prisustvu i nastupu na 30. Olimpijskim igrama u taekwondou. Predmet istraživanja te cilj ovog diplomskog rada jest utvrđivanje tipa diskursa prilikom izvještavanja analiziranog sportskog događaja, odnosno utvrđivanje koje su to sličnosti i razlike između proučavanih dnevnih novina: u kojoj se mjeri diskurs članaka mijenja s obzirom na datum kada su objavljeni te uspjeh prilikom nastupa Ane i/ili Lucije Zaninović. Također, analiziran je broj članaka koji su objavljeni (ukupno i zasebno u svakom dnevnom listu) kao i njihova veličina (u formatima duplerica, cijela stranica, pola stranice te manje od pola stranice).

7. REZULTATI

Analizom broja objava u dnevnom tisku utvrđeno je da od ukupno 92 moguća puta u 18 dana kada su se članci mogli objaviti, objavljeni su 33 puta (**Error! Reference source not found.**). U 6 od 23 razmatrana dana sve novine su pokrivala sudjelovanje sestara na Igrama, a 11 od 23 razmatrana dana u niti jednim novinama nije bilo članaka koji su govorili o blizankama. *Jutarnji list* objavio je članke 9 puta kao i *Sportske novosti*, *Večernji list* 7 puta, a *24 sata* 8 puta od 92.

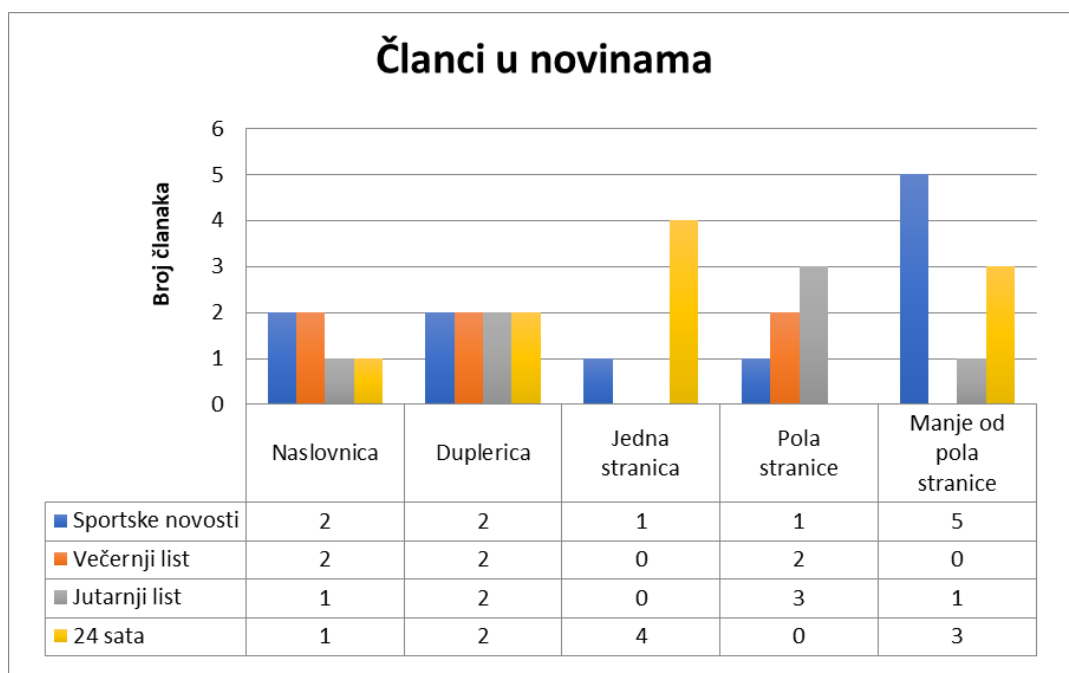
Vidljivo je kako novine pokrivaju uglavnom iste datume, a to su dan odlaska u London na Olimpijske igre (24.7.2012.), dan nastupa Lucije Zaninović (8.8.), dan nakon Lucijina osvajanja odličja i nastup Ane Zaninović (9.8.) te dan nakon toga (10.8.). Također, u svim dnevnim listovima postoje članci 14. i 15. kolovoza kada je većina sportaša dočekan u Zagrebu.

Tablica 4 Dani kada su objavljeni članci o sestrama Zaninović u analiziranom dnevnom tisku (plavo označeni dani- prije/poslije Igara, crveno- dani nastupa sestara)

	Naziv novina			
	Jutarnji list	Večernji list	24 sata	Sportske novosti
24.07.2012.				
25.07.2012.				
26.07.2012.				
27.07.2012.				
28.07.2012.				
29.07.2012.				
30.07.2012.				
31.07.2012.				
1.08.2012.				
2.08.2012.				
3.08.2012.				
4.08.2012.				
5.08.2012.				
6.08.2012.				
7.08.2012.				
8.08.2012.				
9.08.2012.				
10.08.2012.				
11.08.2012.				
12.08.2012.				
13.08.2012.				
14.08.2012.				
15.08.2012.				

Osim toga, sestre Zanimović se pojavljuju na naslovnoj stranici jednom u *24 sata* i *Jutarnjem listu* te dva puta u *Sportskim novostima* i *Večernjem listu*. „Duplericu“ su zauzele dva puta u svim novinama (u *Jutarnjem listu* jedna duplerica nije preko čitave obje stranice pa se može gledati i kao dva članka po gotovo cijelu jednu stranicu). Jednu stranicu sestre su u *24 sata* zauzele 4 puta, u *Sportskim novostima* jednom, a *Jutarnjem listu*, ovisno o tome kako se gleda, 0 ili 2. Zatim na pola stranice izašle su 3 puta u *Jutarnjem listu*, jednom u *Sportskim novostima* te 2 u *Večernjem listu*; a na manje od pola strane članci su u *24 sata* objavljeni 3 puta, a *Jutarnjem listu* jednom te *Sportskim novostima* pet puta (Tablica 5).

Tablica 5 Format i broj članaka u pojedinim novinama

Ono što se može uočiti jest određena shema po kojoj novine objavljuju članke. Sve novine zabilježile su polazak sestara na Igre, kao i polaganje velike nade da se vrate kući s odličjem oko vrata. Nakon toga vidljivo je kako u danima kada nemaju borbu Ana i Lucija Zanimović ne dobivaju pretjeranu pozornost i medijsku pokrivenost. Ona „započinje“ danom prije nastupa i stupanja na borilište, a završava ovisno o rezultatu borbe. U slučaju Ane Zanimović, koja je odmah u prvoj borbi izgubila, vrlo je malo toga napisano nakon što je doživjela poraz. Ukoliko je nešto i pisano uglavnom je bilo u kontekstu onoga što je postigla Lucija ili toga što je sestra blizanka osvajačice bronce.

Kod Lucije Zanimović je situacija neznatno bolja. O njoj novine ipak pišu u većem obujmu te je veći broj članaka orijentiran upravo prema njoj i njezinom uspjehu, posebice nakon pobjede

za brončanu medalju koju je atraktivnom učinila borba na „zlatni bod“ (nakon neriješenog rezultata poslije isteka vremena tko prvi osvoji bod je pobjednik).

8. RASPRAVA

U sociologiji sporta istraživanja vrlo često uključuju analizu teksta. U njoj se proučavaju podaci prikupljeni iz različitih izvora u kojima postoje tekstovi i fotografije koje predstavljaju sve ono povezano sa sportom, primjerice različite ideje, ljude, potom objekte i događaje (Coakley, 2015).

Postoje različiti tipovi diskursa i tipologija prema kojima se pojedini diskurs definira. Prilikom pisanja ovog rada odabrana je tipologija prema Wensing i Bruce, (2003) koja podrazumijeva pet „tehnika“ kojima se novinari služe u prikazu ženskih nastupa na natjecanjima. Prva tehnika je spolno označavanje. Ona podrazumijeva prikaz nekog događaja/sporta kao ženskog, tj. naglašava se kako to nije samo „događaj/sport“ već je naglasak na tome da je „ženski događaj/sport“ čime mu se neminovno umanjuje važnost. Zatim obavezna heteroseksualnost kao pojam kojim se žene prikazuju u ulozi majke, žene te kćeri muškaraca ili pak kao seksualni objekti ne narušavajući time mušku dominaciju u sportu. Treća tehnika je prikladna ženstvenost koja se odnosi na definiranje koje su to fizičke ili emocionalne karakteristike i ponašanja koje se obično pripisuju osobama ženskog spola čime automatski postaju „nježniji spol“. Sljedeća je infantilizacija. Ona naglašava prikaz odraslih žena kao djevojaka ili cura te je tu također navedeno oslovljavanje žena samo osobnim imenom što umanjuje mogućnost da ih se shvati ozbiljno u kontekstu njihova sportskog uspjeha. Posljednji su aspekti izvan sporta koji se odnose na činjenicu da se prilikom izvještavanja o ženama velik dio pozornosti posvećuje njihovom privatnom životu ili obiteljskom statusu. U toj tehnici je uočljiva i ambivalencija gdje postoje pozitivni opisi i fotografije žena, međutim oni su podređeni opisima i fotografijama koje potkopavaju i trivijaliziraju njihov trud i uspjeh (Bruce, 2016).

8.1 Spolno označavanje

Spolno označavanje, kao prva na redu tehnika u tipologiji Wensing i Bruce, (2003) govori o tome kako se određenom o određenom sportu ili događaju često govori kao muškom ili ženskom (pridajući mu prema tome veću ili manju pozornost i važnost). Kada nešto ima veću važnost više je pozornosti usmjereno ka tome te se smatra značajnijim, što onda ima daljnjeg utjecaja na potražnju pa i plaćenost, sve ono u čemu ženski sport kaska za muškim.

Večernji list: „*Nas dvije smo bile klan i uvijek smo nagingjale muškim sportovima i igrama. Uz trojcu braće gotovo se nikad nismo igrale s barbikama, više smo voljele igrati nogomet.*“ Brajdić (2012), str. 33.

Sportske novosti: „*Mi smo odrasle s tri brata i nikada nismo bile tipične cure. Uvijek su nas više zanimali muški sportovi, a roditelji se nisu čudili nego su to prihvatili.*“ Puljić (2012), str. 2.

Citati pokazuju kako već u samom govoru Lucije Zaninović postoji podjela na „muške“ i „ženske“ sportove kao i pojam „tipične cure“ za koju se podrazumijeva da se igra lutkama, a ne da trenira npr. nogomet. Sintagma „muški nogomet“ ili „tipična cura“ ukazuju kako se upravo radi o tehnici spolnog označavanja.

24 sata: „*Taekwondoistica Ana Zaninović željela je biti teta u vrtiću. Lucija prije meča ima ritual, uvijek se pomoli Bogu.*“ (24 sata, 2012, str. 24).

Društveno uvjetovana spolna ideologija uglavnom povezuje zanimanje tete u vrtiću s osobama ženskog spola, a odnos prema Bogu također predstavlja duboko ukorijenjene tradicionalne vrijednosti. Takav pristup u prikazu žene nameće joj spolnu ulogu stoga je ponovno jasno uočljiv primjer spolnog označavanja.

82 Obavezna heteroseksualnost

Druga tehnika jest obavezna heteroseksualnost gdje se stavlja imperativ na tradicionalnu i društveno uvjetovanu ideologiju koja žene prikazuje kao slabiji spol koji je „sjena“ muškarca (Bruce, 2016). Rodna ideologija vođena je upravo time - žena je podređena muškarcu te su njezine dužnosti ili obveze potpuno odvojene od muških, a njena primarna uloga je briga o obitelji i domu što se ističe primarno kada se piše o ženi sportašici- ona je prvo žena, a tek onda sportašica.

Jutarnji list: „*Njihova braća kažu nam da nisu bile „tučarice“, nego baš naprotiv, mirne i povučene curice koje su odrasle u velikoj obitelji.*“ Orlić (2012), str. 6.

24 sata: „*Nikad s njima nije bilo problema, uvijek su bile tihe, vedre i nasmijane*“ Gabelić (2012), str. 22.

Suptilno podrazumijeva da je uloga žene u obitelji biti tiha, mirna i plaha, a ne sukobljavati se s nekime. Posebice je uočljivo kako se radi o obveznoj heteroseksualnosti iz razloga što su ove izjave dali muški članovi obitelji Zaninović.

Sportske novosti: „*Za dečke, to će reći trener Toni Tomas, u ovom trenutku nemaju vremena.- Neka se strpe!*“ Puljić (2012), str. 2.

Činjenica da se govori o tome kako sestre imaju ili nemaju dečka predstavlja ukorijenjeno vjerovanje kako svaka žena određene dobi mora imati muškarca pored sebe. Također, Toni Tomas izjavljuje ovaj citat što onda prilikom analize diskursa izgleda kao da se sestrama postavlja kao nadređena figura. Primjer obavezne heteroseksualnosti je upravo u tome, žena je podređena muškarcu, u ovom slučaju treneru.

83 Prikladna ženstvenost

Treća po redu tehnika jest prikladna ženstvenost. Ona podrazumijeva da se određena tjelesna i psihička obilježja te radnje pripisuju isključivo ženama (Wensing i Bruce, 2003). Sve ono što bi moglo odstupati od toga često nije društveno prihvatljivo pa se stoga još više naglašavaju „ženske osobine“. To je česta pojava upravo borilačkih sportova gdje žene zbog svoje mišićne mase te vrlo velike fizičke spremnosti često dobivaju pridjeve kojima će se naglasiti kako su to ipak „prave žene“ koje su „krhke“ ili vrlo emotivne te samo žele tijekom ili po završetku sportske karijere biti majke ili pak slobodno vrijeme provode u kupovini.

24 sata: „*A koliko je toga ova krhka ljepotica, teška svega 49 kilograma, skupa sa svojom sestrom Anom žrtvovala (...).*“ Ivić (2012), str. 23.

Uobičajeno je pridavanje pridjeva poput „krhka ljepotica“ samo ženama. Rijetkost je da novinari muškarce nazivaju krhkima već su za njih su uobičajeni pridjevi snažan, jak, borben itd. Time je bez problema uočen primjer prikladne ženstvenosti. Lucija Zaninović može biti vrhunska sportašica, međutim ona je primarno tek krhka ljepotica.

Jutarnji list: *Zapravo, planovi su im isti, medalju proslaviti šopingom, a s obzirom na to da je kupnja u paru najljepša, dvije kolajne bile bi najbolji povod za peglanje kartica.*“ Poljak, (2012), str. 37.

Primjetno je postojanje stereotipa kako žene „slave“ ili imaju potrebu za kupovinom nakon ostvarivanja određenog uspjeha ili rezultata. Navedena izjava jedna je od rijetkih u kojima je

baš u tolikoj mjeri istaknuto stereotipno prikazivanje žena. Upravo zato ovo je izvanredan primjer u kojem novinari koriste tehniku prikladne ženstvenosti.

Večernji list: „*Puno mi je značilo njeno prisustvo, njen pogled, dodir, volim kada je uz mene. No, nije ona mogla zaspati dok ne sazna ishod. Vjerujem da će ova bronca na nju pozitivno djelovati, baš kao što bi i poraz djelovao loše.*“ Zanimović (2012), str. 34.

„*Nisam bila dovoljno usredotočena i svjež, neke stvari su me uzdrmale, ponijele.*“ Zanimović, A., (2012.), str. 35.

Sestre Zanimović dok i same o sebi govore ističu emocionalnu stranu što nije uobičajeno za muškarce prilikom davanja izjava. Rijetko novinski članci predstavljaju sportaše na ovaj način. Emocionalni segment se izostavlja te se piše o njihovoj snazi ili jakosti. Ova dva primjera stoga savršeno predstavljaju tehniku prikladne ženstvenosti jer žena „mora“ biti emocionalna.

8.4 Infantilizacija

Prema Wensing i Bruce, (2003) infantilizacijski kontekst pisanja oblikuje predodžbu žene u očima nacije kao djevojku ili djevojčicu pa se tako stvara osjećaj da ju je potrebno čuvati i zaštititi, umanjujući pritom njezinu važnost ili vrijednost njezina uspjeha. Osim toga, ovdje pripada oslovljavanje žena osobnim imenom, što je u konkretnom slučaju sestara Zanimović vrlo česta pojava. Na taj način omalovažava se njihova kompetentnost ili sportski uspjeh.

Jutarnji list: „*Naša „sveta Lucija“ nakon velike drame osvojila je broncu.*“ Orlić (2012), str. 3.

„*Mirne i povučene djevojke iz velike obitelji.*“ Orlić (2012), str. 6.

Pridavanje atributa poput „naša“ i „sveta“ te oslovljavanje osobnim imenom (Lucija, Ana) ili umjesto da se govori o ženi, govori se o „djevojci“ doprinosi približavanju Lucije i Ane Zanimović svakom čitatelju. Tako je ljudima lakše poistovjetiti se s njom pa se onda posljedično stvara se slika kao „kćeri nacije“. Ujedno se trivijalizira njihova kompetentnost što predstavlja dobar primjer infantilizacijske tehnike u pisanju.

Večernji list: „*Vjerujem da u selu nećemo izgubiti koncentraciju, jer ako se i zaletimo u krivom smjeru, korigirat će nas i obuzdati naš trener Toni Tomas.*“ Mrvec i Brajdić (2012), str. 36.

„*I što je najvažnije, bespogovorno su ga slušale. Lucija i Ana Tonija doživljavaju kao starijeg brata.*“ Brajdić (2012), str. 34.

U ova dva citata uočljivo je kako se trener sestara Zaninović postavlja kao njima nadređeni u smislu muške ili očinske figure koja će ih nadgledati te koga slušaju bez prigovora. Ovdje se može uočiti prividni prikaz odnosa otac- kćer gdje kćeri bez inata slušaju što im je rečeno, pritom izvrsno predstavljajući infantilizaciju.

8.5 Aspekti izvan sporta

Aspekti izvan sporta posljednja su od pet tehnika u analizi diskursa prema Wensing i Bruce, (2003). Ona podrazumijeva pridavanje važnosti osobnom životu žena i obitelji, što je vrlo često u slučaju sestara Zaninović. Osim toga, u ovoj tehnici uočava kako je pojam nacionalnosti značajniji u odnosu na spol kao „sredstvo“ identifikacije na velikim natjecanjima kao što su npr. Olimpijske igre. Također, ovdje je prisutna ambivalencija, kao pojam koji se odnosi na postojanje pozitivnih opisa ili fotografija osoba ženskog spola, međutim uz njih su i oni opisi ili fotografije kojima se umanjuje njihova važnost i/ili uspjeh.

24 sata: „*Seke imaju i brata blizanca*“, i „*Oni su trojke*“ Gabelić (2012), str. 22.

Jutarnji list: „*Pred televizijom se natiskala cijela obitelj, Marinko i Ana podigli su petero djece. Čak je i Ivan, Anin i Lucijin brat blizanac (oni su trojke, a Ivan je od Ane stariji dvije minute) smogao snage da pogleda ovu Aninu borbu na televiziji.*“ Orlić (2012), str. 6.

Večernji list: „*Kasnije je Tomislav objasnio da cijela obitelj s posebnim emocijama gleda mečeve Ane i Lucije.*“ Maršić (2012), str. 36.

Sve novine koje su proučavane više ili manje govore o obitelji sestara Zaninović. To je karakteristično za tehniku aspekata izvan sporta gdje prilikom medijskog izvještavanja o sportašicama dio pažnje uvijek ide ka njihovom obiteljskom statusu.

Jutarnji list: „*Natjeraju li Ana i Lucija, ali i ostali hrvatski aduti Vladu RH da „pegla budžet“ isplaćujući im nagrade za olimpijske medalje, nitko neće zažaliti.*“ Poljak (2012), str. 37.

Sportske novosti: „*Podsjetimo, sestre Zanimović su naša nada, Lucija će na tatami danas, Ana sutra (...).*“ Puljić (2012), str. 9.

Za Hrvatsku i hrvatske medije nije bitno tko su osvajači medalja već je bitno da oni postoje., nevažno je radi li se o osobama muškog ili ženskog spola. Takav aspekt čest je prilikom pokrivanja događaja kao što su Olimpijske igre. Spolna uloga postaje manje važna nego nacionalnost (Bruce, 2016).

24 sata: „*Taekwondoistica Ana Zanimović željela je biti teta u vrtiću. Lucija prije meča ima ritual, uvijek se pomoli Bogu.*“ 24 sata (2012), str 24.

Ovaj komentar je postavljen ispod slike na kojoj su sestre Zanimović u sportskoj taekwondo odori (doboku), čime se suptilno „ublažava“ njihov izgled kao sportašica borilačkog sporta. Žele se prikazati više žensveno ili „tradicionalno“. Time je poprilično jasno uočljiva tehnika ambivalencije- žena jest sportašica, ali je primarno važno da je žensvena.

24 sata: „*Zvecka bronca: Naizgled krhka ljepotica s Bačvica ponovila je uspjeh Martine Zubčić i Sandre Šarić.*“ Ivić (2012), str. 23.

Oslovljavanje Zanimović L. „*krhkom ljepoticom*“ iako je osvojila medalju u taekwondou trivijalizira njezinu borbenost i fizičku spremu za borbu. To je klasični te gotovo „po knjizi“ primjer ambivalencije u prikazu žene gdje je važnije da je ona krhka i lijepa nego li to da je osvojila Olimpijsko odličje.

Temeljem analize diskursa, uočeno je kako u svim novinama postoje brojne izjave novinara, ali i sestara Zanimović, koje se vrlo jasno uklapaju u tehnike promatrane tipologije Wensing i Bruce, (2003). Najveći broj članaka sadrži spomenute tehnike, ali postoje i oni u kojima su Lucija ili Ana Zanimović prikazane ništa manje jako ili vrijedno naspram njihovih muških kolega. Time je podržana teorija kako se prilikom velikih natjecanja donekle smanjuju razlike u medijskoj pokrivenosti muškaraca i žena (Vujović i ostali, 2018).

Sportske novosti: „*Oduvijek su bile hrabre, nikada nisam vidio strah u njihovim očima*“ Puljić (2012), str. 2.

„Da, trenirale bi kao životinje, uvijek na granici svojih mogućnosti.“ Puljić (2012), str. 2.

„I Ana i Lucija Zaninović mogu do medalje. To je realno očekivati“ Špoljarić (2012), str. 40.

Navedeni citati pokazuju kako iako ne toliko česte, postoje tvrdnje kojima se opisuju ništa manje jako i vrijedno nego li njihovi kolege.

9. ZAKLJUČAK

Mediji pružaju uvid u svijet sporta poprilično dugi niz godina te bi bez njih taj aspekt današnjeg društva bio izrazito prazan. Medijsko izvještavanje omogućava praćenje najdražih sportova, sportaša, sportskih događaja i natjecanja ispunjavajući na taj način potrebu za sudjelovanjem u ovom neizostavnom aspektu stvarnosti u kojoj moderni čovjek živi i djeluje. Stoga, ono što mediji prenose javnosti društveno je uvjetovano i oblikovano. S obzirom da u svakom društvu i kulturi postoji određena ideologija ona je vidljiva i na primjeru sporta. Pritom je najuočljivija rodna ideologija te spolna raspodjela uloga koju još uvijek pratimo u brojnim sportskim institucijama, pa tako i medijskoj pokrivenosti ženskih sportskih događaja. Ona je znatno manja u svim oblicima (tisku, televiziji, radiju te internetu) nego li pokrivenost njihovih muških sportskih kolega. Bez obzira na brojne i dugotrajne borbe za ravnopravnost spolova u sportu koje su time potaknute, ona nije potpuno postignuta te se i dalje uočavaju razlike kada se govori o sportašima ili sportašicama. To je primjetno u njihovim plaćama, medijskoj pokrivenosti i načinu na koji se o ženama putem medija govori. Prilikom izvještavanja, posebice u tiskovnim medijima poput novina, provodi se stoga analiza načina pisanja kako bi se utvrdio i usporedio način govora o ženama sportašicama naspram muškarcima. Analiza koja se vrlo često koristi je metoda analize diskursa, a ona omogućava uvid u sadržaj pisanih izvora te ukazuje kako i dalje postoje segmenti na kojima je potrebno raditi kako bi jednakost bila postignuta.

Promatrajući Hrvatsku i hrvatsko društvo vidljivo je da je situacija vrlo slična kao i u ostalim zemljama svijeta. Prevladavaju vijesti i članci kojima se veličaju muški sportaši, dok vijesti o ženskom sportu izostaju sa scene te postaju gotovo nevidljive. No nije sve toliko negativno kao što na prvi pogled izgleda. Prilikom velikih sportskih natjecanja, kao što su primjerice Olimpijske igre, povećava se broj tekstova, reportaža i intervjua koji su usmjereni ka sportašicama (Wensing i Bruce, 2003). Posebice onda kada žene osvajaju odličja. Tada se mijenja i njihova primarna „uloga“ u očima publike. Također, dolazi do promjene u načinu pisanja i govora o sportašicama i njihovim životima i uspjesima. One tada više nisu samo žene sportašice, već i nacionalni ponos te nada u koju se polažu velike odgovornosti da svoju naciju predstave u najboljem mogućem svjetlu te po mogućnosti proslave i upišu u povijest osvajanjem odličja. Sama Lucija Zaninović nakon osvajanja medalje ističe kako je osvojila „medalju za sebe i domovinu“ (Orlić, 2012, str 3.)

U slučaju sestara Ane i Lucije Zaninović uočeno je upravo to. Njihov odlazak na Olimpijske igre popraćen je relativno malim brojem članaka. Međutim, od početka se u njih polaže velika

nada da se „kući“ vrata s medaljom oko vrata: „Podsjetimo, sestre Zaninović su naša nada (...).“ (Puljić, 2012, str. 9.)

U analizi članaka prema tipologiji Wensing i Bruce, (2003) diskurzivnom analizom je uočeno kako u svim novinama postoje pojedini komentari u člancima koji blizanke Zaninović predstavljaju vrlo emocionalnim. Osim toga, sestre Zaninović konstantno se oslovljava osobnim imenom, a velika se pozornost pridaje i njihovom obiteljskom životu te se ističu njihova ženstvenost i heteroseksualnost. Međutim, s druge strane, uočeni su pozitivni komentari novinara koji ističu njihovu borbenost, hrabrost te dominaciju na borilištu- sve pridjeve koji se koriste kada se izvještava o muškarcima, čineći ih tako ravnopravnim s muškim kolegama. Ne postoje analizirane novine i članci koje sadrže negativne komentare u kojima se taekwondošice Zaninović vrijeđa ili omalovažava u bilo kakvom aspektu što je vrlo pohvalno.

Zaključno, medijsko izvještavanje odlaska i boravka sestara Zaninović popraćeno je skladno s njihovim uspjehom. Ana Zaninović nije osvojila odličje stoga je vidljivo manje reprezentirana u dnevnom tisku naspram sestre Lucije Zaninović koja je obogatila hrvatsku riznicu olimpijskih odličja brončanom medaljom.

Sve navedeno govori kako postoji mjesta za napredak kada se govori o izvještavanju o ženama u Hrvatskoj. Poboljšanje je vidljivo, ali u gotovo zanemarivoj mjeri. Ono je najuočljivije na velikim internacionalnim natjecanjima i događajima te je potrebno još raditi na tome kako bi se izjednačili diskursi i brojevi članaka (kao i vijesti u drugim medijima poput televizije i interneta) koji pokrivaju sportske nastupe i uspjehe sportašica. Jedino na taj način može se postići ravnopravnost spolova u sportu za koju borba još uvijek očito nije završila.

10. LITERATURA

24 sata. (24. srpanj 2012). Upoznajmo naše Olimpijce. *24 sata*, 24.

Ana Zaninović (2020) Wikipedia. Preuzeto 6. svibnja 2020. Dostupno na https://hr.wikipedia.org/wiki/Ana_Zaninović

Analiza diskursa. (2011). Struna: Hrvatsko strukovno nazivlje; Hrvatski terminološki portal. Dostupno na <http://struna.ihjj.hr/naziv/analiza-diskursa/25435/>

Bartoluci, S. (2015). Jay Coakley, *Sports in Society: Issues and Controversies* (Eleventh Edition). *Revija za sociologiju*, 45(2), 201–212. <https://doi.org/10.5613/rzs.45.2.6>

Beck, D., i Bosshart, L. (2003). Sports and Media. *Communication Research Trends*, 22(4), 44. <http://cscs.scu.edu>

Brajdić, D. (9. kolozov 2012a). Brončana Luce: ne mogu slaviti, seka je izgubila. *Večernji list*, 33 i 34.

Brajdić, D. (10. kolozov 2012b). Gledanost OI. *Večernji list*, 35.

Brajdić, D. (10 kolozov 2012c). Japanka Ani slomila šaku, pa je izbacila s OI. *Večernji list*, 35.

Brajdić, D. (10. kolozov 2012d). Lucija Zaninović zlatnim bodom do bronce: Pogled i dodir sestre su me nosili. *Večernji list*, 34.

Bruce, T. (2016). New Rules for New Times: Sportswomen and Media Representation in the Third Wave. *Sex Roles*, 74(7–8), 361–376. <https://doi.org/10.1007/s11199-015-0497-6>

Coakley, J. (2015). *SPORTS IN SOCIETY: Issues and Controversies (Eleventh Edition)* (11th izd.). McGraw-Hill Education. Dostupno na www.mhhe.com/coakley11e

Corless, L. (6. travanj 2016). *First modern Olympic Games: Historic photos show athletes competing in Athens in 1896*. Mirror; Reach plc. Preuzeto 11. svibnja 2020., Dostupno na <https://www.mirror.co.uk/sport/other-sports/athletics/first-modern-olympic-games-historic-7701757>

Čular, D. (2011). *Čimbenici uspješnosti u taekwondou- stavovi vrhunskih trenera*. (doktorska disertacija) Sveučilište u Splitu.

Čular, D., Krstulović, S., Katić, R., Primorac, D., i Vučić, D. (2013). Predictors of Fitness Status on Success in Taekwondo. *Coll. Antropol*, 37(4), 1267–1274.

Draženović, L. (2015). *Sport, mediji i politika na primjeru streljaštva: studija slučaja dvije olimpijske medalje u dva različita društveno-politička konteksta*. (diplomski rad) Sveučilište u Zagrebu.

Eibl, R., Redžić, D., i Škarec, M. (2019). Preporuke za bolje praćenje ženskog sporta u elektroničkim medijima. U I. Zebec (Ur.), *Impressum*. Agencija za elektroničke medije.

- Fitzgerald, E. (13. svibanj 2016). *Women & the Olympic Games: „uninteresting, unaesthetic, incorrect“*. Zela; SBS. Preuzeto 11. svibnja 2020. Dostupno na <https://www.sbs.com.au/topics/zela/article/2016/05/03/women-olympic-games-uninteresting-unaesthetic-incorrect>
- Gabelić, T. (9. kolovoz 2012). Superseke: Jače od braće. *24 sata*, 22.
- Gee, P. J. (2011). *Introduction to Discourse Analysis: Theory and method* (Third). Routledge.
- Gizdić, J. (2013). *Hrvatska i olimpijska odličja* (A. Drpić (Ur.); 1. izd.). ALFA d.d. Dostupno na https://www.hoo.hr/images/izdavastvo/ostalo/Hrvatska_i_olimpijska_odlicja.pdf
- History of Tae Kwon Do*. (31. ožujak 2016). Traditional Taekwondo Rawai Phuket. Preuzeto 1. svibanj 2020., Dostupno na <http://taekwondo-rawai.com/taekwondo-rawai-phuket/history-of-tae-kwon-do/>
- Horky, T., i Nieland, J. U. (2013). *International Sports Press Survey 2011*.
- HRT sport. (9. kolovoz 2012). *Lucija tužna zbog sestre Ane*. HRT sport; Hrvatska radio televizija. Preuzeto 2. ožujka 2020. Dostupno na <https://sport.hrt.hr/176068/lucija-tuzna-zbog-sestre-ane>
- Hrvatski taekwondo savez*. (2011). Hrvatski olimpijski odbor. Preuzeto 13. travnja 2020., Dostupno na <https://www.hoo.hr/hr/hrvatski-olimpijski-odbor/nacionalni-sportski-savezi/126-savezi-olimpijskih-sportova/hrvatski-taekwondo-savez>
- Ivić, M. (10 kolovoz 2012). Fešta kod Zaninovićevidih. *24 sata*, 23.
- Kampanja za veću vidljivost ženskih sportova u medijima*. (2018, svibanj 4). medijskapismenost.hr; Agencija za elektroničke medije. Preuzeto 4. travnja 2020. Dostupno na <https://www.medijskapismenost.hr/kampanja-za-vecu-vidljivost-zenskih-sportova-u-medijima/>
- Katsarova, I. (2019). Gender equality in sport: Getting closer every day. U *European Union*. Preuzeto 11. travnja 2020. Dostupno na [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635560/EPRS_BRI\(2019\)635560_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635560/EPRS_BRI(2019)635560_EN.pdf)
- Kennedy, L. (19. ožujak 2020). *How Phyllis Schlafly Derailed the Equal Rights Amendment*. History; A+ E Networks. Dostupno na <https://www.history.com/news/equal-rights-amendment-failure-phyllis-schlafly>
- Kukolić, E. (2017). *Analiza diskursa medijske reprezentacije Tomislava Karamarka i Andreja Plenkovića za vrijeme parlamentarnih i prijevremenih parlamentarnih izbora 2015. i 2016. godine*. (diplomski rad), Sveučilište u Zagrebu. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:107647>

- Kvalitativno istraživanje*. (17. rujan 2015). Wikipedia. preuzeto 12. travanj 2020., Dostupno na https://hr.wikipedia.org/wiki/Kvalitativno_istraživanje
- Lebel, K. (26. veljače 2018). *#TimesUp in Sport Part 3: Times Up on the Trivialization of Women in Sport*. Sports Blogs; 110Percent. Preuzeto 13. travanj 2020., Dostupno na <https://www.110percentblog.com/single-post/2018/02/26/TimesUp-in-Sport-Part-3-Times-Up-on-the-Trivialization-of-Women-in-Sport>
- Lucija Zanimović (2020). Wikipedia. Preuzeto 6. svibnja 2020. Dostupno na https://hr.wikipedia.org/wiki/Lucija_Zanimović
- Maršić, O. (10. kolovoz 2012). Sestre olimijke, brat želi biti gradonačelnik! *Večernji list*, 36.
- Milanović, D., Čustonja, Z., i Hrtenjak, M. (2016). Sport u razvitku hrvatskoga društva 1. 25. *ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske*, 41–50.
- Mrvec, D., i Brajdić, D. (24. srpanj 2012). Snježana Pejčić nastupa prva: *Večernji list*, 36.
- Olimpijske igre London 2012*. (2012). Hrvatski olimpijski odbor; Dostupno na <https://www.hoo.hr/hr/natjecanja/olimpijske-igre/olimpijske-igre/oi-london-2012>.
- Orlić, A. (9. kolovoz 2012a). Naša „sveta Lucija“ nakon velike drame osvojila je broncu. *Jutarnji list*, 3 i 4.
- Orlić, A. (10. kolovoz 2012b). Ana je imala 12 godina kad je rekla: Tata, ja ću biti svjetska prvakinja! *Jutarnji list*, 6 i 7.
- Osvajači odličja na višesportskim priredbama od 1992*. (21. kolovoz 2016). Hrvatski olimpijski odbor. Dostupno na <https://www.hoo.hr/hr/sportasi/osvajaci-medalja-na-olimpijskim-igrama-od-1992/47-hoo-root/hr/natjecanja/olimpijske-igre/osvajaci-medalja-na-olimpijskim-igrama-od-1992>
- Participation of women in the Olympics*. (26. svibanj 2020). Wikipedia. Preuzeto 15. travanj 2020., Dostupno na https://en.wikipedia.org/wiki/Participation_of_women_in_the_Olympics#1900
- Poljak, T. (24. srpanj 2012). Rekord ovaj put mora pasti. *Jutarnji list*, 37.
- Povijest Taekwondo*. (2. veljače 2013). Taekwondo klub Contra. Preuzeto 23. ožujka 2020. Dostupno na <http://www.taekwondo-contra.hr/povijest-taekwondo/>
- Predstavljene Preporuke za bolje praćenje ženskog sporta u hrvatskim elektroničkim medijima*. (7. ožujak 2019). Hrvatski Olimpijski odbor. Preuzeto 18. travnja 2020. Dostupno na <https://www.hoo.hr/hr/olimpizam/zene-u-sportu/5582-predstavljene-preporuke-za-bolje-pracenje-zenskog-sporta-u-elektronickim-medijima>
- Pruit, S. (24. kolovoz 2018). *American Women's Suffrage Came Down to One Man's Vote*. History; A+ E Networks. Preuzeto 15. svibnja 2020., Dostupno na

- <https://www.history.com/news/american-womens-suffrage-19th-amendment-one-mans-vote>
- Puljić, T. (8. kolovoz 2012a). Lucija zlatnim bodom do bronce. *Sportske novosti*, 2.
- Puljić, T. (8 kolovoz 2012b). Može li Lucija Zaninović stići do ponoćnog trilera. *Sportske novosti*, 9.
- Ročić, N. (2017). *Prikaz žena na fotografijama objavljenima u Sportskim novostima u 2016. godini* (diplomski rad). Sveučilište u Zagrebu. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:114:783381>
- Rodek, J. (2018). Sport i mediji. *Školski Vjesnik : Časopis Za Pedagogijsku Teoriju I Praksu*, 67(1), 108–121.
- Šarić, L. (2011). James Paul Gee. 2011. How to Do Discourse Analysis: A Toolkit. Routledge: New York, London. 206 stranica. U *Jezikoslovlje* (Sv. 2, Izdanje 2). <https://hrcak.srce.hr/75925>
- Sekol, I., i Maurović, I. (2017). Miješanje kvantitativnog i kvalitativnog istraživačkog pristupa u društvenim znanostima - miješanje metoda ili metodologija? *Ljetopis Socijalnog Rada*, 24(1), 7–32. <https://doi.org/10.3935/ljsr.v24i1.147>
- Slišković, H. (27. srpanj 2012). Jeste li spremni? Gledat ćete najbolje Olimpijske igre dosad. *Jutarnji list*, 36 i 37.
- Southwick, R. A. (bez dat.). *A Brief History of Taekwondo*. Taekwondo History; Michigan state University. Preuzeto 17. ožujka 2020., Dostupno na <https://msu.edu/~spock/history.html>
- Špoljarić, H. (26. srpanj 20129). Nerazdvojne sestre ponavljaju Peking. *Sportske novosti*, 40.
- Šport. (6. svibanj 2020). Hrvatska enciklopedija; Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Preuzeto 13. travnja 2020. Dostupno na <https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59859>
- Što je taekwondo? (ožujak 2020). Taekwondo Tigar Zagreb. Preuzeto 12. ožujak 2020. Dostupno na <https://taekwondo-tigar.com/taekwondo-klub-tigar-zagreb/sto-je-taekwondo/>
- Taekwondo. (22. kolovoz 2019). Wikipedia; Preuzeto 15. travnja 2020. Dostupno na https://hr.wikipedia.org/wiki/Taekwondo#Olimpijski_taekwondo.
- Vozab, D. (2014). Tisak u krizi: Analiza trendova u Hrvatskoj od 2008. do 2013. U *Medijske Studije* (Sv. 5, Izdanje 10).
- Vujović, M., Mitrović, M., i Obradović, N. (2018). Women and Olympic Games: Media Coverage. *Teme*, 6(4), 1113–1137. <https://doi.org/10.22190 teme1704113v>
- Wensing, E. H., i Bruce, T. (2003). Bending the rules: Media Representations of Gender

- during an International Sporting Event. *International Review for the Sociology of Sport*, 38(4), 387–396. <https://doi.org/1012690203384001>
- Women's sports history: A Heritage of Mixed Messages*. (4. kolovoz 2016). National Women's History Museum. Preuzeto 5. ožujka 2020. Dostupno na <https://www.womenshistory.org/articles/womens-sports-history>
- Women at the Olympic Games*. (2020). Olympics; International Olympic Committee. Preuzeto 5. travnja 2020. Dostupno na <https://www.olympic.org/women-in-sport/background/statistics>
- Women in Sport, Girls in Sport, Timișoara West University of, (WUT), FOPSIM, European Institute for Local Development (EILD), i Nielsen Sports. (2018). *Women In Sport: Where are all the Women?* Preuzeto 9. svibnja 2020. Dostupno na www.nielsensports.com
- Women vs Men in Sport: The Difference*. (2020.). SoccerBetting365. Preuzeto 12. travnja 2020. Dostupno na <https://www.soccerbetting365.com/female-and-male-athletes-compared/>
- Timberak, M. I. (2014). *Vodič kroz pravce i valove u feminizmu za početnice/ke*. VoxFeminae. Dostupno na <https://voxfeminae.net/pravednost/vodic-kroz-pravce-i-valove-u-feminizmu-za-pocetnice-ke/>
- Zrnčić, G. (2015). *Sustavni pregled rezultata istraživanja prikaza žena u medijima*. (diplomski rad) Sveučilište u Zagrebu.
- Ťukina, P., Zrinjski, V., Macukić, V., i Srtukar, V. (15 kolovoza 2012). Doček sjajnih olimpijaca. *Jutarnji list*, 5.

11. PRILOZI

Slika 1 Olimpijske medalje hrvatskih sportaša na OI 2012. u Londonu (Gizdić, 2013).....	6
Slika 2 Prve moderne Olimpijske igre: a) Olimpijski stadion u Ateni tijekom Igara 1986, b) trka na 100 m 1986. (Corless, 2016)	9
Slika 3 a) Sufračetkinje, 1916., (Pruit, 2018) b) Phyllis Schlafly, 1977. (Kennedy, 2020) ..	10
Slika 4 Charlotte Sterry (1900. g.), osvajačica Olimpijske medalje u tenisu (Fitzgerald, 2016)	10
Slika 5 Slike na stropu kraljevske grobnice (History of tae kwon-do, 2016).....	12
Slika 6 Upis članova taekwondo klub Centar, Zagreb 1970	13
Slika 7 (HRT sport) Ana i Lucija Zaninović s trenerom Tonijem Tomasom	14
Slika 8 Sporting Magazine iz 1972. (Rodek, 2018)	16
Slika 9 Sport Dalmato, 1890. (Rodek, 2018)	17
Slika 10 Omjer sportskih novinara po spolu i pokrivenost sportaša s obzirom na spol	19
Slika 11 Učestvovanje i medijska pokrivenost žena i muškaraca na Olimpijskim igrama (Lebel, 2018)	20
Slika 12 Usporedba postotaka objava muških i ženskih sportaša.....	22
Tablica 1 Najbolje plaćeni sportaši – odnos muško-ženskih primanja u istom sportu (Women vs Men in Sport: The Difference, 2020.)	8
Tablica 2 Zastupljenost žena i muškaraca na OI od 1976 do 2016. godine	11
Tablica 3 Omjer sportaša i sportašica te njihove zastupljenosti u medijima.....	19
Tablica 4 Dani kada su objavljeni članci o sestrama Zaninović u analiziranom dnevnom tisku (plavo označeni dani- prije/poslije Igara, crveno dani nastupa sestara).....	27
Tablica 5 Format i broj članaka u pojedinim novinama.....	28